

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут мистецтв
Кафедра музичних інструментів

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

20 листопада 2013 р.

ОСНОВИ ДИРИГУВАННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
галузі знань 0202
напряму підготовки 6.020204, «Музичне мистецтво»

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи диригування» для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»
”_29__”_серпня, 2013 р. – 12 с.

Розробник: Кучерук Надія Петрівна, старший викладач кафедри музичних інструментів

Рецензент: Шиманський Петро Йосипович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичних інструментів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри музичних інструментів

протокол № _1__ від 29.08. 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Гордійчук А. М.)

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією інституту мистецтв**

протокол № _1__ від 11. 09. 2013 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Шиманський П.Й.)

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № _3__ від 20.11. 2013 р.

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи диригування» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної програми підготовки «бакалавр» напрямку «Музичне мистецтво» й передбачає вироблення спеціальних знань, вмінь та навичок диригування музичних творів.

Курс „Основи диригування” на музичних факультетах є одним із фахових предметів професійної підготовки майбутнього викладача музичних дисциплін. Адже у його професійній діяльності диригування музичним колективом займає вагомe місце поряд з іншими фаховими предметами. Підготовка диригента, як керівника оркестрового колективу, проводиться послідовно з урахуванням синтезу знань циклу музично-теоретичних дисциплін (основ теорії музики, сольфеджіо, гармонії, поліфонії, аналізу музичних творів, історії музичної культури), спеціальних дисциплін (інструментування, оркестровий клас, оркестрові інструменти), практичних занять з диригування у класі з педагогом, а також удосконаленням виконавської майстерності майбутнього диригента (виступи на академконцертах, заліках). Програма курсу передбачає вивчення основ оркестрового диригування й розрахована для студентів напрямку „Музичне мистецтво” спеціалізації „інструменталіст” освітньо-кваліфікаційного рівня „Бакалавр” з 2-річним та 4-річним терміном навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 4	0202 «Мистецтво» 6.020204 «Музичне мистецтво»	вибіркова
Модулів 2		Рік підготовки 1-2
Змістових модулів 3		Семестр 2-4
ІНДЗ: <i>нема</i>		Лекції 0 год.
Загальна кількість годин 144		Практичні 72 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):		Лабораторні – 0
аудиторних:	бакалавр	Самостійна робота 40 год.
2 сем. 2 год.		Індивідуальна робота 32 год.
3 сем. 1 год.		Форма контролю: <i>екзамен</i>
4 сем. 2 год.		
самостійної роботи:		
2 сем. 1 год.		
3 сем. 1 год.		
4 сем. 2 год.		
індивідуальної роботи:		
1, 2, 3 сем. 1 год.		

2. на базі повної загальної середньої освіти

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання

Кількість кредитів 6	0202 «Мистецтво»	вибіркова
	6.020204 «Музичне мистецтво»	
Модулів 10		Рік підготовки 2-4
Змістових модулів 6		Семестр 3-8
ІНДЗ: <i>нема</i>		Лекції 0 год.
Загальна кількість годин 216		Практичні 96 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):		Лабораторні – 0
Аудиторних: 1 год.	<i>бакалавр</i>	Самостійна робота 60 год.
самостійної роботи: 1 год.		Індивідуальна робота 60 год.
індивідуальної роботи: 1 год.		Форма контролю: 3, 5, 8, сем. – залік; 4, 7 сем. – <i>екзамен</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є творчий розвиток особистості диригента оркестровим колективом; володіння низкою знань, навичок та умінь.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вироблення у студентів професійних умінь та навичок диригування оркестровим колективом;
- засвоєння основ оркестрового диригування й основних елементів диригентської техніки;
- вироблення навичок самостійної роботи з оркестровою партитурою та оркестровим колективом;
- ознайомлення студентів з кращими оркестровими диригентами та оркестровими колективами.

Студент повинен володіти: основними елементами диригентської техніки.

Студент повинен вміти: читати оркестрову партитуру; працювати над музичним твором як самостійно, так і в класі у супроводі концертмейстера; проілюструвати основні елементи диригентської техніки; застосовувати на практиці відповідні знання з оркестрового диригування;

При вивченні курсу «Основи диригування», враховуючи індивідуальні особливості студента, на початку семестру складається програма (два різнохарактерні твори). В процесі роботи над якими аналізується нотний матеріал, визначається доцільність застосування відповідної схеми й диригентських жестів, враховуючи темп і характер музичного твору, штрихи, динаміку, агогіку тощо. Крім цього, для удосконалення диригентської техніки передбачена робота студента над відповідними вправами.

3. Програма навчальної дисципліни

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Змістовий модуль 1. Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.

Тема. Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування передбачає вивчення основних штрихів диригування (*legato, non legato, staccato*) та динаміки. Вивчення двох різнохарактерних музичних творів.

Змістовий модуль 2. Темп і жест.

Тема. Темп і жест передбачає вивчення швидких помірних та повільних темпів засобами диригування. Вивчення двох різнохарактерних музичних творів.

Змістовий модуль 3. Синкопи. Фермати. Складні розміри.

Тема. Синкопи. Фермати. Складні розміри. Ця тема передбачає вивчення видів синкоп та фермат, а також особливості диригування складних розмірів. Вивчення двох різнохарактерних музичних творів.

2. на базі повної загальної середньої освіти

Змістовий модуль Постановка корпусу, рук. Ауфтакт. Показ вступу та зняття

Тема Ауфтакт. Показ вступу та зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору, передбачає вивчення постановки корпусу диригента, рук. Вивчення показу вступу, зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору. Вивчення двох різнохарактерних творів.

Змістовий модуль. Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.

Тема. Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування передбачає вивчення основних штрихів диригування (*legato, non legato, staccato*) та динаміки. Вивчення двох різнохарактерних творів.

Змістовий модуль. Темп і жест.

Тема. Темп і жест передбачає вивчення швидких помірних та повільних темпів засобами диригування. Вивчення двох різнохарактерних творів.

Змістовий модуль Тактування у повільних і швидких темпах.

Тема Тактування у повільних і швидких темпах. Вивчення особливостей диригування у повільних та швидких темпах. Вивчення двох різнохарактерних творів.

Змістовий модуль. Синкопи і фермати.

Тема Синкопи і фермати. Ця тема передбачає вивчення видів синкоп та фермат. Вивчення двох різнохарактерних творів.

Змістовий модуль. Складні розміри.

Тема. Складні розміри. Вивчення особливостей диригування складних розмірів. Вивчення двох різнохарактерних творів.

4. Структура навчальної дисципліни

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодий спеціаліст»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Особливості основних штрихів та динаміки засобами диригування.							
Тема Особливості основних штрихів та динаміки засобами диригування	54	0	34	0	12	8	1
Разом за змістовим модулем 1	54	0	34	0	12	8	1
Змістовий модуль 2. Темп і жест.							
Тема Темп і жест	36	0	18	0	10	8	1
Разом за змістовим модулем 2	36	0	18	0	10	8	1
Змістовий модуль 3. Синкопи. Фермати. Складні розміри.							

Тема Синкопи. Фермати. Складні розміри.	54	0	20	0	10	24	1
Разом за змістовим модулем 3	54	0	20	0	10	24	1
Усього годин	144	0	72	0	32	40	3

2. на базі повної загальної середньої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль Постановка корпусу, рук. Ауфтакт. Показ вступу та зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору.							
Тема Ауфтакт. Показ вступу та зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору.	37	0	18	0	10	9	1
Разом за змістовим модулем	37	0	18	0	10	9	1
Змістовий модуль Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.							
Тема Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.	36	0	17	0	10	9	1
Разом за змістовим модулем	36	0	17	0	10	9	1
Змістовий модуль Темп і жест.							
Тема Темп і жест	36	0	17	0	10	9	1
Разом за змістовим модулем	36	0	17	0	10	9	1
Змістовий модуль Тактування у повільних і швидких темпах.							
Тема Тактування у повільних і швидких темпах	36	0	17	0	10	9	1
Разом за змістовим модулем	36	0	17	0	10	9	1
Змістовий модуль Синкопи і фермати.							
Тема Синкопи і фермати	35	0	17	0	10	8	1
Разом за змістовим модулем	35	0	17	0	10	8	1
Змістовий модуль Складні розміри.							
Тема Складні розміри	36	0	10	0	10	16	1
Разом за змістовим модулем	36	0	10	0	10	16	1
Усього	216	0	96	0	60	60	6

годин							
-------	--	--	--	--	--	--	--

5. Теми практичних занять

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Змістовий модуль 1.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Особливості основних штрихів та динаміки засобами диригування	34

Змістовий модуль 2.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Темп і жест	18

Змістовий модуль 3.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Синкопи. Фермати. Складні розміри.	20

Усього годин 72

2. на базі повної загальної середньої освіти

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Ауфтакт. Показ вступу та зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору.	18

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.	17

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Темп і жест	17

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Тактування у повільних і швидких темпах	17

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Синкопи і фермати	17

Змістовий модуль

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема Складні розміри	10

	Усього годин	96
--	---------------------	----

6. Самостійна робота

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Особливості основних штрихів та динаміки засобами диригування	10
2	Темп і жест	10
3	Синкопи. Фермати. Складні розміри.	20
	Разом	40

2. на базі повної загальної середньої освіти

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Ауфтакт. Показ вступу та зняття на початку, в середині та в кінці музичного твору.	9
2	Особливості виконання основних штрихів та динаміки засобами диригування.	9
3	Темп і жест	9
4	Тактування у повільних і швидких темпах	9
5	Синкопи і фермати	8
6	Складні розміри	16
	Разом	60

7. Індивідуальна робота

Студент протягом кожного семестру на індивідуальних заняттях отримує від викладача індивідуальні завдання, а саме: аналіз оркестрової партитури, робота над диригентськими вправами (згідно запланованих для вивчення у семестрі тем), диригування фрагменту музичного твору тощо.

8. Методи та засоби навчання

Словесні – розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, проблемний виклад

Наочні – ілюстрація, демонстрація.

Практичні – виконання.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- усне опитування на практичних заняттях;
- виконання практичних завдань;
- співбесіди на консультаціях;
- іспит як підсумковий засіб діагностики успішності.

Засоби – завдання для модульної контрольної роботи, навчальні та навчально-методичні посібники, ансамблеві та оркестрові партитури.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

1. на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Поточний контроль (max=40 балів)	Модульний контроль (max=60)	Загальна кількість
---	------------------------------------	---------------------------

			балів)			балів
Модуль 1			Модуль 2 (іспит)			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
10	10	20	20	20	20	100

Змістовий модуль 1 Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 20 балів;

Змістовий модуль 2 Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 20 балів;

Змістовий модуль 3 Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 20 балів.

2. на базі повної загальної середньої освіти

3 семестр

Поточний контроль (мах=40 балів)		Модульний контроль (мах=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1			
Змістовий модуль		Модуль 2 (залік)	
40		МКР 1	
		60	100

4 семестр

Поточний контроль (мах=40 балів)		Модульний контроль (мах=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1			
Змістовий модуль		Модуль 2 (екзамен)	
40		МКР 1	
		60	100

5 семестр

Поточний контроль (мах=40 балів)		Модульний контроль (мах=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1			
Змістовий модуль		Модуль 2 (залік)	
40		МКР 1	
		60	100

6 семестр, 7 семестр

Поточний контроль (мах=40 балів)		Модульний контроль (мах=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Модуль 2 (екзамен)	
20	20	МКР 1	МКР 2
		30	30
			100

8 семестр

Поточний контроль (мах=40 балів)	Модульний контроль (мах=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2 (залік)	
Змістовий модуль	МКР 1	
40	60	100

3 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 60 балів;

4 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 60 балів;

5 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 60 балів;

6 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 30 балів;

7 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори, які виконує на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 30 балів;

8 семестр Протягом семестру студент вивчає напам'ять два різнохарактерні твори і виконує їх на контрольній роботі, яка оцінюється максимум у 60 балів.

Критерії оцінювання: для М/С поточний контроль передбачає, що кожного місяця робота студента на заняттях оцінюється до 2,5 балів й відповідно у 2-у і 3-у семестрах максимально можна отримати по 10 балів; у 4-му семестрі – щомісячно по 5 балів й відповідно за семестр максимум 20 балів. Загальна сума балів поточного контролю становить 40 балів.

Контрольна робота – 20 балів. В кінці кожного семестру студент виконує на контрольній роботі два різнохарактерні твори, які оцінюються у максимально у 20 балів.

Критерії оцінювання на базі повної загальної середньої освіти: поточний контроль передбачає, що кожного місяця робота студента на заняттях оцінюється:

у 3-у семестрі до 10 балів (всього сума балів за семестр може скласти до 40 балів);

4-му семестрі – щомісячно по 10 балів й відповідно за семестр максимум 40 балів;

5-му семестрі – щомісячно по 10 балів й відповідно за семестр максимум 40 балів;

6-му семестрі – щомісячно по 5 балів й відповідно за семестр максимум 20 балів;

7-му семестрі – щомісячно по 5 балів й відповідно за семестр максимум 20 балів;

8-му семестрі – щомісячно по 10 балів й відповідно за семестр максимум 40 балів.

Контрольна робота. В кінці кожного семестру студент складає модульну контрольну роботу, на якій виконує два різнохарактерні твори, які оцінюються у:

у 3-у семестрі до 60 балів;

4-му семестрі – 60 балів;

5-му семестрі – 60 балів;

6-му семестрі – 30 балів;

7-му семестрі – 30 балів;

8-му семестрі – 60 балів.

ТАБЛИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

кількість балів	20	30	60
відмінно	18-20	27-30	54-60

добре	15-17	22-26	45-53
задовільно	12-14	21-25	36-44
незадовільно	1-11	1-20	1-35

Відмінно. За наявність міцних практичних знань, високу технічну майстерність, розкриття характерних жанрово-стильових ознак, переконливість трактування твору, знання основної та допоміжної термінології, артистично-сценічну культуру, високий художньо-емоційний рівень виконання творів.

Добре. За кілька технічних похибок, але збереження єдності змісту і форми під час виконання музичного твору.

Задовільно. За значні похибки під час виконання, невміння розкрити художній образ музичного твору, значні помилки у нотному тексті і проблеми у техніці виконання.

Незадовільно. За низький технічний рівень виконання, невміння розкрити музично-художній образ музичного твору, хаотичне знання основної термінології, значні помилки під час виконання.

Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за письмовою згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік (екзамен). При цьому бали, набрані за результатами модульної контрольної роботи, анулюються.

Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	FX	Незадовільно	

11. Методичне забезпечення

Кучерук В.Ф. Грає оркестр українських народних інструментів: Навчально-методичний посібник / В.Ф. Кучерук. – Редакційно-видавничий відділ “Вежа”ВДУ імені Лесі Українки – Л., 2005. – 258 с.

Кучерук В.Ф., Кучерук Н.П., Олексюк О.М. Оркестровий клас: Навчальний посібник/ В.Ф. Кучерук. – Редакційно-видавничий відділ “Вежа”ВДУ імені Лесі Українки – Л., 2010. – 27, 9 у. др. арк.

12. Список джерел

1. Барсова І. О. Книга про оркестр / І. О. Барсова.– К. : Музич. Україна, 1988.– 157 с.
2. Димченко С. С. Диригування: методика викладання. Ч. I / С. С. Димченко.– Рівне : РДІК, 1997.– 152 с.
3. Димченко С. С. Диригування: методика викладання. Ч. II / С. С. Димченко.– Рівне : РДІК, 1997.– 141 с.
4. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів / П. Г. Іванов.– К. : Муз. Україна, 1981.– 110 с.
5. Канерштейн М. Вопросы дирижирования / М. Канерштейн.– М. : Музыка, 1972.– 255 с.
6. Канерштейн М. Питання диригентської майстерності / М. Канерштейн.– К. : Муз. Україна, 1980.– 184 с.
7. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування / М. Ф. Колесса.– К. : Держ. вид-во образотв. мистец. і л-ри УРСР, 1960.– 198 с.
8. Кондрашин К. О дирижерском искусстве / К. Кондрашин.– М. : Сов. композитор, 1970.
9. Кучерук В. Ф. Народний музичний інструментарій України / В. Ф. Кучерук.– Луцьк : Ред. вид. від. «Вежа» Волин. держ. у-ту ім. Лесі Українки, 1997.– 123с.
10. Малько Н. Основы техники дирижирования / Н. Малько.– М. : Музыка, 1965.– 219 с.
11. Мусин И. Техника дирижирования / И. Мусин.– М. : Музыка, 1967.– 352 с.
12. Маталаев Л. Основы дирижерской техники / Л. Маталаев.– М. : Сов. композитор, 1986.– 207 с.
13. Ольхов К. Теоретические основы дирижерской техники / К. Ольхов.– Л. : Музыка, 1990.– 200 с.
14. Юцевич Ю. Є. Музыка. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич.– Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003.– 352 с.